

Läsarne i Småland : ett utkast efter naturen

Cederschiöld, Maria,

59 C Br.

CEDERSCHIÖLD, Maria

Roman

50.

(Rn)

Läsarne i Småland.

Ett utkast efter naturen.

Wexjö, 1854.

Tryckt hos H. S. Cederschiöld.

1850

Wm. L. Garrison

100 North State Street
Philadelphia, Pa.

Under the old name

1850

Läsaerne i Småland.

Ett utkast efter naturen.

Wexjö, 1854.

Tryckt hos H. S. Cederschiöld.

Qualium i mahlund

Ein altes oder neues

1854
J. G. G. G. G.

En Söndag i Småland.

Det war en mörk och mulen Novemberdag. Ingen solstråle genomfien den gråa slöja, hwaruti himmel och jord syntes insvepta. Lusten war tjock och tung. Ingen fångfogel hördes, endast några korpar slögo fram öfwer den mörka ljungheden och läto höra sitt obehagliga låte. På gårdet bredwid stredo några skator om en nedfallen rönnbärsklase, och den öfwerwunna slög bort med några fjädrar mindre och strattade af harm och hunger.

Men både öfwer ljungheden och öfwer gårdet wandrade skaror af folk, kyrkollädda, med sina psalmböcker under armen, till den närbelägna kyrkan, som med de små, glest trädbewurna jordtegarne omkring sig och sin anspråkslösa omgifning af låga, grå trähus och lutande gärdesgårdar likwäl bredwid ljungheden såg ut som en oas uti ödemarken.

Det war den 25 Söndagen efter Trinitatis. Allmogon, som gerna hör stränga predikningar, der lagens hammare dånande förtar öfwer dem, liksom fordom Nuka Thors öfwer jättarne, hade talrikt samlat sig för att höra den nykomne predikanten, som war utropad för att wara en af de allwarligaste läsarepresterne. Här och der såg man personer, om hwilka det öfriga kyrkofolket sinsemellan hwiskande sade: "Det der, det är en af läsara." Det syntes också liksom utanpå dem. Öwinnorna woro mörkt klädda med hwita eller blårutiga hufvudkläden samt

utan förkläden, som af läsarne anses såsom en syndens och fåfångans lyrartitel. Männerna hade mörka halsdukar och västar. Deras yttre bar prägeln af stort allvar. De talade sällan sinsemellan, och man kunde af deras ifriga gång och de få ord, som undsluppo dem, märka, att deras affigt med kyrkogången var att få höra något uppbyggligt, något, som kunde tillfredsställa det djupa begär, som så ofta under det yttre tryckande arbetet bland allmogen så starkt röjer sig, begäret att få bestämd reda på, hvad lifwet efter döden dock är, och huru man kommer dertill att, då kroppen är dödd, själen må lefwa ewighet nerligen.

Mycket folk hade redan samlat sig. Flera woro ingångna i kyrkan. En del stod qwar uti "sqwallerluckan," (ett slags förhus, hwilket tywärr ej här detta namn utan skäl). En "kyrkowärdamör", reputerlig uti sin gröna ulltygsklädning och sitt nystärkt muslinskläde, skulle i dag bära ett barn till dopet. Hon stod nu helt stolt och lät af de förbigående beundra så wäl sig som barnet, hwilket war utstyrdt uti en dopmantel af urblett, röd kambrick, beprydd med gula och blå glasperlor, bandrosor och fransar, som fordom haft alla regnbågens färger, men nu sågo grådashiga ut, och hwars egentliga färg ej war så lätt att urskilla. Wäragumör'n, hwilket hon som barnets gumor i dag benämndes, wann dock ej det bifall, hon önskade; ty den nye presten ssyselsatte alltför mycket den på allt nytt lysna folkhoppen.

En medelålders, fet och rödbrusig bondhustru wände sig nu till "kyrkowärdamören" med den frågan: "Har du sett den nye pastorn?"

"Nej," swarade hon, "han predikade först wid de andre kyrkorna, och då han i söndags war här, så måste jag wara hemma från kyrkan, för "Agust" lille war sjuk, men Bengt sa, då han kom hem, att han hade wa't så 'starker'."

"Ja, jag wille just hit i dag," utbrast en ung wacker och glad flicka, "för far säger, att då 'wangilt' om den yttersta domen förklarar, då är presterna mönne mest som strängast."

"Så du talar," afbröt henne en annan. "Hwad will du höra stränga predikningar för? Om nu presten säger, att, om du will bli salig, så får du inte ha förkläde, inte ha din granne, rödrosige schallett och inte det skira muslinsklädet: hwad skulle du då tycka?"

Flickan teg, nöy i snibbarne af sin rosige muslinsklut, men skrattade ej mer.

En äldre, tjock och ful piga sade nu: "Jaa, så säga läsar'a; jag höll på att slå mig till dem, jag, en gång; jag war blifwen så starkt rörder, men så sa de åt mig, att jag inte fick ha min rödrandige bomullskjortel, och inte min "gulrosfete" schallett, och annat hade jag inte att ha till kyrke, och då så slog jag mig ifrån dem och har aldrig brytt mig om det mer sen."

"Tyft," sade kyrkowärdamorn, "der kommer frun i prestgården; hon stackar' wille wäl gerna ha pastorn här, kan jag tro, och inte är det att undra på, för ser S, Bengt säger, han kunde "konvalsfera" henne."

Frun kom nu. Hon hade warit mycket wacker, men ungdomens blomstertid war förswunnen. De spelande ögonen och munnen, som oupphörligen drogs till skratt, kon=trastrerade emot tandradens totala wakanstillstånd. Det sköna mörkbruna håret doldes af en gammal svart hatt, som, betraktad från den ena sidan, såg ut, som om hans hwiloplats under weckans lopp warit uti en blåntott, och på den andra sidan, som om han nyligen blifwit doppad uti ett wällingfat. Hon stadnade hos kyrkowärdamoren, beundrade hennes nya klädning, talade om den nye presten, "huru bestedlig och gudfruktig han war, och huru stort och wacker barnet war, som mor Brita skulle bära till dopet," allt om hwartannat, och med en hastighet och

snabbhet, som ej gaf tid åt mor Brita, ehuru talträngde hon än war, att beswara hälften, hur gerna hon än hade gjort det.

Nu ringde det andra gången. Staror af folk strömmade in i kyrkan; men mor Brita wille se presen, när han gick in och stādnade alltså utanföre. Andtelligen kom han. Heltfärdigt wänligt åt folkhopen, gick han hastigt förbi dem och in i sakristian.

Fru som gått in i kyrkan, kom nu åter och ropade: "Mor Brita, mor Brita, hwad tänker ni på! Kyrkan är redan full. Huru skall ni komma in med barnet?" Detta war för mor Brita, hwad trumpetstöten är för stridsbingsten. Hon rusade med barnet på armen in i kyrkan, armbågade sig fram till en bänk och war glad att der kunna tränga sig in och få en plats.

Kyrkan war redan fullproppad och oupphörligen trängde sig flera in. Man trampade hwarandra, man knuffades, man trängdes. Somliga jämrade sig, andra grälade, andra åter skrattade. En del af församlingsbuarne wille med wäld förswara sina stolar mot utsocknefolket, andra ibland dem wille insläppa sina släktingar och bekanta. Gräl och stampningar uppstod. Kort sagdt, templet war ej mer ett heligt rum, man kunde tro sig wara på en marknadsplats. Trängsten i bänkarne blef för stor, man steg nu upp på sittbrädet och satte sig på stolskarmen. I kyrkan talade nu alla högt om hwarann, och forlet war som de swallande hafsböjerna, när de stummande bryta sig emot klipporna wid stranden. Karlarne med de mörka halsdukarne trängde sig wäldsammt fram och hade allsida någon konfideration för det swagare könet; litwäl såg man dem någon gång rödja wäg för någon äldre qwinsperson, som bar blårutigt hufwudkläde. Infomne i kyrkan förhöllo läsarne sig dock stilla, och wille någon af dem börja samtalen med sin granne, så tystades han genast af en annan, som med miner och åtbörder gaf sitt

mishänsje tillkänna. Pluraliteten bestod dock af icke läsa-
re, och stojet blef så starkt, att om man än skref med full
hals, hörde man knappt sin egen stämma. Då hördes plöts-
ligt midt under larmet en högljudd handklappning; man
lyfnade och en wäldig, kraftfull stämma ljöd nu genom
kyrkan: "God wänner, kommen ihåg, att J ären uti Her-
rans hus och tempel!" I kyrkan blef nu tyst och stilla
som i en graf. Det war liksom ett trollslag widrört för-
samlingen och förstunmat hwarje talande tunga. Man
såg blott på hwarann, man undrade, man kände sig griz-
pen; och flera minuter förgingo, innan de talträngdaste
af qwinnoöknet hwistade sänsemellan: "Det war den nye
pastorn!"

Nu började sängen. Ännu under densamma begynte
mor Brita arbeta på att komma fram till choret, men
omöjligt. Sängen upphörde, presten stod wäntande fram-
för altaret, sweattdropparne blänkte på mor Britas seta
känder; men hon war ännu långt ned uti kyrkan. Hen-
nes hwita förkläde war sammankramadt som en trasa,
hennes stärkta hufwudkläde war sönderriswet, och hennes
ängslan kände inga gränser. Förgäfwes bemödade sig
flera starka karlar att rödbja henne wäg. Äfwen om mas-
san haft wilja dertill, så kunde den dock ej lemna henne
och barnet fri passage. Enda utwägen war, att detta sed-
nare lemnades af folket öfwer deras hufwuden från den
ene till den andre, tills des det kom fram, och nu kunde
ändteligen den utmattade Brita, understödd af några be-
kantas kraftfulla ansträngningar, hinna till altardisken.
Men huru såg hon nu ut? Swettig, andtruten, med
skrynklade kläder, nedfallet hår, förklädet sittande på ryg-
gen och hufwudklädet sönderslitet.

Barnet lemnades henne nu, men, o we, det war
utan mössa! Denna hade under des wandring hand ur
hand öfwer folkhopens hufwuden gått förlorad. Hjert-
ängslig såg mor Brita sig omkring och hwistade derom

till faddrarne, hwilka utstått samma mödosamma wan-
dring. Förlusten blef nu känd och i hast upphemtades
från golfwet midt uti folkhopen en smutsig, söndertram-
pad trasa, som ristades, skakades och slängdes från den
ena till den andra, tills den uppfångades af en bland
qwinnofaddrarne och sattes på barnets hufwud. Glas-
perlorna och bandrosorna, som prydt mössan, woro sön-
dertrampade, och mor Brita war gråtfärdig af harm och
blygsel. Detta hindrade henne dock icke att iakttaga alla
möjliga hokus pokus under döpselakten. Hon måste half-
högt mumla efter alla prestens ord, på det att barnet
skulle få lätt för att lära läsa. Hon torkade sig ganska
ifrigt om munnen med klädet, hwarmed barnet warit om-
swept, under det att presten begöt des hufwud, ty då
skulle barnet ej få utslag på mun eller näsa och alltid
hålla sig snygg om den sednare. Som det war en flicka,
singo karlfaddrarne en och annan sidoblick, ty då skulle hon
få karltycke. Slutligen war akten slutad, och mor Brita
kunde med stor möda få plats uti en af de främsta bän-
karne, hwarefter gudstjensten fortsattes.

Den nykomne presten war en liten, mager, oansen-
lig man. Det glesa håret, den färade pannan och de
insjunkna kinderna wisade, att ungdomens glada dagar
woro för alltid förswunna; likwäl bibehöll hans ansigte
ännu barndomens ofkonstlade ensald. Anletsdragens ren-
het, de klara, blå ögonen, och ett uttryck af djupt och
innerligt wemod gjorde hans ansigte intressant. I hög
grad egde han wältalighetens gåfwa. Hans predikningar
och tal woro alltid extemporerade och öfwerflödade af
söna bilder, tagna ur naturen och det dagliga lifwets
förhållanden. Han war sjelf utan all annan bildning än
den, läsningen af Guds ord gifwer. I salongerna stod
han derföre ofsidlig och främmande, hans kind war färg-
lös, hans rygg krökt, hans röst stammade, och hans öga
glanslöst; men uppträdde han på en predikstol, då kände

han sig hemmastadd, kände sin andes kraft och den makt, som bistod honom. Då widgades hans bröst, de bleka kinderna fingo färg, ögonen strålade, tungans band lösnade, och stämman war än som domsbasunen från Sinai, än som sunnanwinden uti Salomos trädgårdar. Ordets herrliga sanningar strömmade från hans läppar, ty Skriftens hemligheter och des sköna, bildrika talesätt woro honom wälbekanta; och tolkade med hans djupa, innerliga och rörande röst tycktes hwarje ord leta sig wäg till hjertats djup. Delså beswarades hans framställningar ofta af åhörarnes acklamationer, utrop och snyftningar; synnerligast war qwinnohönets personal bewett. Rörelsen syntes dock wara allmän. Den sista af dagarne skildrades med så lefwande färger, att man tycktes liksom se des fasawäckande tilldragelser och sjelf framkallas inför Werldsdomarens thron. Snyftningar och suckar uppsyllde templet.

Predikan räckte länge, och då predikanten uti afhandlingen beskriswit den yttersta domen och huru menniskan skall dertill bereda sig, så wille han uti tillämpningen angripa de dagligen i swang gående synderna. Sjelf utgången ur allmogens stugor, kände han ganska wäl bondfolkets widskepelse. Han hade märkt alla mör Britas konst, och från sakristiedörren åsett, huru hon, då hon trängde sig in i kyrkan, trenne gånger stötte barnets hufswud emot den stora kyrkonycklen, en sed, som det tillhör gumodren att iakttaga. Han harmades att se, huru folktron allthjemt widhöll samma gamla widsklepliga bruk och plägseder, och började nu att skarpt och strängt tala emot dylikt. Han upprepade och bestref alla dylika konster och wisade, huru man derigenom i stället att lemna barnen uti Guds och hans englars wård öfwerlemnade dem åt de onda makterna, och liksom sade åt Gud, att man ej hade det förtroende till hans bewarande hand, att den utan sådana förwaringsmedels tillhjelp kunde skydda dem. Mor Brita kände sig träffad och wille dölja

sin förlägenhet och upptog derföre "kryddosan"; men det blef ej riktigt illa förrän då, ty pastorn, som allsida kunde tåla dyligt, höll nu en ändå skarpare sträffpredikan emot prat i kyrkan, hwisningar, kryddosor, m. m., som störa andakten och hindra församlingen från att gifwa sitt på, hwad predikanten talar. Mor Brita satt som tillintetgjord. Hon wiste ej, hwad hon skulle taga sig till eller hwar hon skulle gömma sin kära dosa. Denna, en ståtlig och afundswärd lyxartikel, war försedd med ritsin, små söndergnagna sockerbitar, på hwilka wäl redan dusintals tänder hade slipats, och några blå och gula sockergryn, och hade alltid utgjort Britas stolthet och ögonfägnad; nu önskade hon den i sitt hjertas ångest så långt bort, som pepparn wäres. Kryddosan wille dock ej lyda några dylika beswärfelser: den dröjde qwar i hennes hand, tills den hon slutligen nedstoppade den uti barnets linda.

Midt i kyrkan, i en af karlbänkarne, stod en hög-wärt, smärt yngling. Der war ej rum att sätta sig ned, och om än så hade varit, så skulle den glöddande hämryckning, med hwilken han afhöorde predikanten, upplystat hela hans warelse. Hans klädsel war ej sådan som böndernas. Hans rock war finare och af bättre snitt, hans halskrage war af hwit kambrick, och den swarta sidenhalsduken och den mörkblå klädesmössan, som han lagt ofswanpå de i kyrkfönstret uppstapplade bondhattarne, wisfode, att han ej tillhörde deras antal. Hans swarta hår war ej benadt i pannan som deras utan wid sidan, och omflöt ett fint och wälbildadt ansigte. De stora mörka ögonen strålade nu af entusiastens eld. Han tycktes sluka hwarje ord, som presten uttalade. Hans kinder glödde, man kunde nästan se, huru fort hans hjerta slog.

När presten uppträdde på predikstolen, hade han med en hastig blick öfversett det församlade folket, och hans uppmärksamhet fästades genast wid denna yngling. Det war också ej annat möjligt; ty bland böndernas talrika

klara såg han ut som en ädel pärongwist, inympad på det gamla rönnbärstrådet.

När pastorn utgick ur kyrkan efter gudstjenstens slut, hade allmoggen samlat sig för att se och helsa på honom samt tacka för "god lärdom." Han war nu åter så för-lägen och tafatt, som hade det ej varit samma man, som nyss talat till dem så kraftfullt och hänförande. Hans blickar uppsökte dock den unge mannen, och denne närma-de sig honom och bad om tillåtelse att få tala med pa-storn. Detta bewiljades honom gerna, och när den stae-kars presten ändtelligt hunnit att rycka sig undan de dus-sintals händer, som sträcktes emot honom, och de många tackfägelser och wälsignelser, som ljödo från qwinornas läppar, så wände han sig med lättadt hjerta och bewin-gade steg emot den närbelägna prestgården, åtföljd af den unge Eric, som nu såg sin innerliga önskan uppfylld att en gång få samtala med den beröftrade läraren.

III.

Ett samtal.

Inkomna i pastorns lilla rum, som war knappa fyra alnar bredt och ungefär sex alnar långt, bad denne yng-lingen sitta ned och ett samtal uppstod dem emellan. Eric såde honom sitt namn. Hans far war död, men modren lefde ännu. Han sjelf war smed. En egendomsherre i trakten hade ofta haft Eric hos sig som betjent och äf-wen tagit honom med sig på några resor; derigenom hade han fått den hysning och det städade stek, som höjde ho-nom öfwer den folkklaf, hwaraf han war en medlem. Han hade läst mycket, dels på resorna dels hemma. Han egde godt minne och godt hufwud. Betjentlifwet hade lärt honom hwarjehanda sällskapsformler; men hans enkla,

allvarliga kristendom hindrade honom från att tillägna sig, hwad honom ej anstod, derföre fanns ej hos honom hwarken det cirklade, stela wäsende eller den löjliga och beswärliga framfusighet, som man så ofta finner hos halfbildade personer; och säkert skulle han, införd i ett sällskap, tagit sig wida bättre ut der än den prestman, som han nu med en så barnslig wördnad betraktade.

"När jag war postie," sade Eric, "bustade jag också att få blifwa prest; men min far wille det alls icke. Det war wäl också inte Guds wilja," tillade han med nedslagna ögon. "Jag hade kanske gått förlorad, om jag kommit ut till en skola eller akademi. Werlden hade wisst förwillat mig, och att skollifwet är underkastadt många faror, det har wäl pastorn fått erfara?"

Presten suckade, såg förlägen åt sidan och sade slutligen: "Ja, skoltiden är en olycklig tid! Desså mitt hjerta kallnade för det goda under den tiden; men Herren har sedan des rätt allwarligt wäckt på mig. Må han nu hafwa fått mig uti sina händer och få fullborda sina frids-tankar på mig!" Han afbröt sig sjelf och frågade Eric: "Huru länge sedan började du söka Herran?"

"Då jag war 15 år," swarade denne, "war jag en afton ensam i smedjan. Jag hörde några fulla personer ragla förbi, som grälade med hwarandra och utöste swordomar och förbannelser. Det blef så hemskt och underligt omkring mig. Elden flammade så sällsamt. Jag tyckte mig se de ewiga lågorna uppsluka de ogudaktiga människorna, och jag kände mycket wäl, att, ehuru jag icke lefwat uti så uppenbara synder, så war jag dock icke beredd för dödens afgörande stund. Min räkning med domaren war icke uppgjord, jag kände mig rädd för honom och wisste dock, att man borde älska honom. Ängslig och orolig gick jag hem. Jag lade mig att sofwa. Tröttheten slöt snart mina ögon, och jag drömde, att den yttersta domen kom. Det tillgick alldeles så, som pastorn

i dag bestrifwit det. Jag kände så wäl igen alltsammans. Himmel och jord brunno. Människorna uppstego ur sina grafwar. Ett glänsande kors syntes på himmelen. Frälsaren kom uti skyn, åtföljd af alla heliga englar, och domen begyntes. Jag blef också framkallad, jag hörde mina synder uppräknas, jag hörde honom säga åt mig de förfärliga förkastelseorden; ty jag war en stor syndare och hade dock tyckt mig wara bättre än andra. Det war denna egenrättfärdighet, som gjorde mig fördömmelsewärd. Min fördömmelse dom afkunnades. Jag ropade jag bad, jag gret. Till slut wagnade jag. Min glädje war stor, då jag ännu fann mig på jorden, der jag hade tid och tillfälle till bättring. Sedan des har intet så legat mig om hjertat som att få en frälst själ. En gång har jag varit hos pastor Hoof. Det war en kär men allwarlig man med silfwerhwitt hår. Han talade både wänligt och skarpt med mig. Sedan jag hörde pastorn omtalas, har jag haft en stor åstundan att få tala med pastorn och få fråga om en sak, som jag gerna wille hafwa ljus uti." Här tystnade Eric och syntes mycket förwirrad, han hostade, han rodnade, han stammade, till slut kunde han få fram ordet: Det war — — — att han wille gifta sig. —

Eric's enkla kärlekshistoria war följande:

Ännu medan fadren lefde, tjenade hos föräldrarna i flera år en flicka, för hwilken Eric fattat ett lifligt tycke. Hon war äfwen för de gamle mycket kär, så att de hade intet emot sonens förbindelse, men ett annat hinder uppstod nu. Bland läsarna war den tron rotfastad, att, om det just ej war en egentlig döds synd att gifta sig, så war det dock ett tecken, att hjertat och sinnet ej hade nog af de himmelska tingen och själens fördolda umgänge med Gud, utan att man wille i jordiska förhållanden söka sin sällhet och glädje. De läsare, som redan wore gifta, buru suckande äktenkapets of och uppmanade de ogifta att bi-

behålla sin frihet. Derföre war det en nästan otrolig sak, att någon läsare gifte sig och hade på den orten icke skett något dyligt på öfwer 12 år, med några få undantag, och om dessa sade de öfrige: "Att, sedan de fått om-
tänka om det, som denna jorden tillhör, så hade det aldrig mera blifwit så roligt med dem, som det förut war." Wännerna, (så kalla läsarne sig inbördes,) hade märkt Eric's tillgifvenhet för Christina och hade warnat honom att ej borttappa sin himmelska krona för en jordisk kärlek, som de föreställde honom skulle i längden blifwa så besv och bitter. Han suckade men war ej öfvertygad. När hans far dog, uttalade modren sin önskan, att han skulle gifwa henne till swärdotter denna flicka, som kunde göra henne så wäl till pass och kände så wäl till allt uti huset, som under weckan kokade wällingen så god och söndagskålen så smaklig. Att Christina war flera år äldre än Eric, derpå tänkte ingen; ty bland allmogen göres ej något affeende på, om hustrun är ett tiotal år äldre än mannen. Eric swarade aldrig på modrens uppmaningar utan gick bedröfwad bort. Han wiste nog, hwad han buskade, men fruktan att göra "Wännerna" emot hand hans tunga. "Hade pastor Hoof lefwat," sade han, "så hade jag längesedan varit hos honom för att rådfråga mig, och då undrar jag, om han hade kunnat säga, att det är synd att ingå ett förbund, som ändå Gud sjelf har instiftat, och som war den första inrättning, han gjorde i paradiset näst efter hwilodagens helgande; och wi se ju i Biblen, att så många heliga Guds män hafwa haft hustrur. Men se, wännerna fästa sig wid det, att Paulus säger: att det är bättre, att man blifwer allena; men wet pastorn, att jag tänker, att han säger det derföre, att då woro så stora förföljelser, ty han tillägger: jag skonade eder gern. Eller hwad säger pastorn om det?"

Pastorn tog nu fram sin Bibel, som låg på bordet,

slog upp dessa språken samt flera andra, som handlade om samma ämne, läste dem med ynglingen samt talade deröfwer. Till slut framtog han Luthers Evangelipostilla och läste några af de ställen, deruti Luther med sin eldsjäl far ut emot munkarnes och nunnornas celibat. Eric's kinder glödde: än skrattade han åt de wäldiga orden, "Klingande som swärdsbygg," än fylldes hans ögon med tårar af innerlig rörelse, då alla de motskäl, han i sitt minne hopfamlat af wännernas inkast, ramlande för reformatorns segrande argumenter. Till slut sprang han upp: "Dack, käre pastor," utbrast han, "jag är nu, Gud wære lof, fast öfvertygad och wiss uti mitt sinne; alla twiswel äro borta, och nu säger jag, som Luther sade om sin gång till Worms, att han skulle dit trots alla de faror, som der wäntade honom; om än wännerna döma mig både från tro och nådastånd, så gifter jag mig ändå med Christina. Herren är den, som rätt dömer, och han wet, att, om jag trodde, att det wore honom misshagligt, så gjorde jag det icke. Men det wet jag nu att det ej är utan i skället hans wilja; och desutom, när wännerna se, att jag icke blir jordist sinnad, icke blir någon girigbuk eller deltagar uti werldens syndiga sällskaper, så skola de wäl gifwa med sig och komma åter till mig!"

"Nått så, min kära Eric," sade pastorn; "det gläder mig, att du är öfvertygad. Giffermål är wist i och för sig sjelft icke orätt, men det som mycket annat af Herrans gästgör och inrättningar kan misshbrukas. Må Gud wara med dig och wälsigna dig, ehwad du ock beslutar dig till War trägen uti Guds ords läsande och allwarlig uti bönen! Herren ware med dig! Helsa din mor ifrån mig! Farnwäll! Farnwäll!"

Eric styndade nu hem. På wägen sade han för sig sjelf: "Jag skall köpa mig Luthers postilla, det är säkert det, så snart jag härnäst får in penningar för mitt smide. Men det är sannt, kanste jag nu inte får råd till det,

ty jag måste köpa begåfningar till Christina; men på sådant werldsligt får man inte tänka om Söndagen."

III.

Fruen i Prestgården.

Under pastorns samtal med Eric satt mor Brita i den stora stugan i andra ändan af byggningen. Hon hade bedt "prestgårdsfrun", att hon skulle få gå upp till henne lite med barnet; "för," sade hon, "jag skulle hyssa till det lilla åbäket något, innan jag bär det hem till mor sin, och i kyrkan war det så utarribelt trångt, så det gick så illa åt kläerna." Mor Britas egentliga önskan war dock den att få tala om pastorn; men att sjelf träffa på honom, dertför war hon mycket rädd, ty hon wäntade en fortsättning af den straffpredikan, hwaraf hon i kyrkan blifwit så uppskrämd.

Fru Sammerz tröstade henne dermed, att presten war redan i sitt rum, och talade der med Eric i Källstorp. "Jag undrar, hwad han will," sade hon och tog hastigt af sig skorna, och trippade på strumpfötterna ut och tvärs öfwer det trånga mörka köket och bort till pastorns kammaröbr. Emedlertid hyssade mor Brita till det lilla åbäket, som pep och skrek.

Snart kom frun åter: "Åh, det är bara om gistas, de tala! Eric will wisst gifva sig. Undras, om pastorn gifwer honom lof dertill."

Mor Brita kom nu fram med sitt ärende, som war att intala frun att försöka fånga den nye presten. "Här kommer till att snart blifwa förslag uppsatt, och Bengt säger, att lägenheten är så liten, att pastorn wisst kan få förslaget, och si då så kunde frun få blifwa qwar här, och det wore ändå tal öfwer hufwudet, och presten ska

nog ta henne, det ska' Bengt säga åt honom, det har han sagt."

Frun, som wäl wiste, att Bengt ej sade annat, än hwad hans kära Brita förestawade honom, utan war en stilla och fromsint man, som ej lade sig i andras affärer, utom då han dertill af sin hustru war nödtwungen, skattade och sade: "Åh, kära hjertans, inte will han ha mig! Han, som har så stora gåfwor. Jag, som är en fattig enka med många små barn och alldeles utfattig. Nej, så gudfruktig han än är, så ser han nog efter rikedom."

Mor Brita, som i sitt hjerta war mycket stött på pastorin för de skrupenser, hon sått i kyrkan, swarade: "Det wore lagom grannt gjordt af den, som will wara så heliger, och se efter rikedom. Jag har läst Guds ord, jag med, och jag har sett, att enkor och faderlösa barn skall man hjelpa. Det står i Bibeln — och om han inte will, så ska' Bengt säga honom det, så han ska' höra det med begge öronen."

"Åj, aj! Mor Brita!" skrattade frun. "Bara han inte låter det gå in genom det ena örat och ut genom det andra!"

Emedlertid gick frun efter ett stycke pannkaka samt bröd, smör och dricka, hwarmed hon trakterade mor Brita.

Efter mycket krus och många utrop af: "Åh titta! Inte ska' frun sägna mig!" kunde hon ändteligen få mor Brita till att äta. För pannkakans, brödets och drickats lefnadshistoria, som nu widlyftigt afhandlades, glömdes de att tala om prästen, då hastigt ett rummel med stolarne hördes från hans rum. Brita släppte pannkakabiten och wille störta ut. Fru Lammerz bad henne wara stilla och sade: "De tala så högt derinne ännu. Säkert är det ej slut — jag will gå och höra hwad de säga."

Hon astog på nytt sina skor och gick till den wälbekanta lysnareplatsen wid dörren. När hon kom tillbaka, skrattade hon med full hals. "Pastorn läser emellanåt,"

sade hon, "och så talar han om gistas, och om hwad Luther säger och om munkar och plättar. Jag kan just undra, hwad han menar dermed. Han anar wisst, att jag ämnar baka honom plättar till middagen." Och nu slog hon ihop händerna och började att hoppa rundt omkring på golfwet.

Mor Brita, som, då hon kom hem till sin stadige Bengt, alltid talade med förakt om "prestegårdsfrun", och kallade henne en "hamsa", deltog likwäl uti hennes munterhet, när hon war tillsammans med henne, och denna gång med så mycket lättare hjerta, som twenne stängda dörrar hindrade pastorn från att höra det.

De afbrötos hastigt, ty i förstugan hördes ett starkt buller och frun skrek till: "Trösta mig! Nu gick Eric, och jag har ingen mat färdig än!"

Mor Brita, som för ingen del wille råka pastorn, ryckte till sig barnet, som hon under måltiden, lagt ned på fruns säng. I hastigheten hade hon ovarsamt fattat uti lundan. Denna lösnar, och den willsekomna kryddosfan, gömd deruti, föll till golfwet, "pladast med alla sockergrynen," mor Brita stod som en bildstod och wågade knappt se åt den öppnade dörren, wäntande sig att på nytt af pastorn få höra en straffpredikan; men med hast inrusade två små pojkar, fru Lammers yngsta barn. Som roffoglar slogo de sig ned öfwer de på golfwet kringströdda läckerheterna. Modrens luggar, stampningar och hotelser uträttade ingenting. Med möda kunde hon och mor Brita rädda undan ett par russin och några sockerbitar. Frun bannade pojkarne, men dessa bannor woro beledsagade af strattsafswor, och pojkarne, som hade munnarne fulla med socker, brydde sig ej derom. Mor Brita sade nu farwäl, och gick förtretad bort. På hemvägen mumlade hon för sig sjelf: "Må tro, det war nytta te, att de laje pojkarne skulle äta upp alla mina rare kyrkekryddor? Hwad har jag nu för mina många pengar? Och

jag köpte på märken för sextan styfwer sötkonfekt te med allt det andra, jag hade förut! Det wore bättre behof, att presen tussade te dem der hemma, än att han skulle så hundsä mig och det i kyrkan te på, men jag skall wäl se upp med honom igen — — — jag undrar just om han är så heliger, som han låter, han är?"

IV.

Läsaregumman.

Wilsen J se gudaktigheten uti sin renaste gestalt, så följen mig in uti den fromma Cathrinas lilla hwitlimmade kammare, der den goda gumman framleswat så många år. Som barnlös enka hade hon sett sig nödsakad att lemna hemmanet åt slägtingar och åtnöja sig med ett tarfligt undantag. Det will säga, att en del af gårdens affastning lemnades åt henne, ungefär så mycket, att hon hade sitt dagliga bröd. Förnöjsamheten war dock en beständig gäst i hennes enkla boning, som bestod af en liten fyrkantig kammare, med hwitkalkad spis, samt en säng med ett hwitt omhänge, den enda lyrartikel, som mor i Korvgården tillät sig. Ett större fönster på gafweln samt ett mindre på sidan insläppte tillräckligt ljus för att göra det lilla rummet med sina hwita wäggar och sitt nysskurade golv, beströdt med granris, trefligt och angenämt. Gardiner funnos ej, ty läsarne anse det som ett straffwärdt öfwerflöd. På wäggarne rundtomkring fönstren och öfwer desamma woro i stället papper uppklistrade. De woro af den sorten, som lumpsamlare bjuda ut för sex styfwer stycket, och som af allmogen tituleras för "målningar". Dessa föreställde scener ur Bibliska historien. Åfwen war der ett kontersej föreställande jungfru Maria, samt ett Johannes Döparen och ett wår

Frälsare. Ehuru grofwa och plumpa dessa woro, så blefwo de dock betraktade med wördnadsfullare och andäktigare blickar, än mångt det skönaste Christushufwud uti ett glänsande palats.

När man såg Cathrinas rena, fridfulla anlete, så kände man också en släkt af den himlafrid, som rädde uti hennes boning. Det war en högwärt gumma med ett wördnadsbjudande yttre, klara, wänliga ögon, samt en hög, hwit panna. Hennes klädsel war alltid densamma. Kjortel och tröja af mörkt ylletyg samt ett blårutigt kläde på halsen och ett dyligt på hufwudet. Den klädning, hon två år nyttjat till kyrkklädning, tog hon det tredje året till hwardag, och med denna sed fortför hon alltjemt. Hennes wilkor woro i följd af hennes stora tarflighet ganska goda, så att hon war i tillfälle att göra de fattiga godt. Hon war dersöre allmänt aktad och afhållen. Hon förtjenade äfwen den wälwilja, som wisades henne; ty hon war i ordets rätta bemärkelse en menniskowän. Menniskorna i allmänhet, till och med allmogen, tåla ej läseriets yttringar, eller hafwa ens fördrag dermed, utan att det är beledsagadt af wälgörenhet. Detta är det enda, som kan göra det ursäktligt för mängden. Wär tids philantropiska grundsatser hafwa trängt sig ända ned till hyddorna, och säkert hade ej mor i Korsgården af alla blifwit ansedd som ett helgon, säkert hade ej swordomarne och Guds namns misbruk tytnat, hwar hon gick fram, om ej hennes wälgörenhet warit så stor, och hennes hjerta och hand ej warit öppna för hwarje nödlidande, som hon kunde hjälpa.

Nu satt hon i sin lilla kammare wid ett bord, som stod under fönstret och höll på att högt läsa ett kapitel ur Arndts sanna christendom. Då och då såg hon ut genom fönstret, och gång efter annan beswarades hennes blick af en wänlig nickning, då ett blårutigt kläde skymtade förbi. Dörren öppnades då sakta, och den kommande satte sig

ned för att afhöra läsningen. Omkring tio personer woro till slut samlade, och den sistskomna satte sig i spiseln.

Då Cathrina slutat sitt kapitel, steg hon upp och helsade som först sina gäster. De woro till större delen unga flickor, endast en hustru och en äldre pigga woro ibland dem. De wore komna för att som wanligt höra mor i Korsgården läsa för dem en predikan ur Nohrborgs postilla. Det war ej många, som egde denna bok, och Cathrina brukade läsa söndagens predikan högt för dem, som kommo till henne. Det hände ej hwarje helgedag, att hennes lilla kammare war så full som i dag; ty det war i dag söndagen emellan Jul och Nyåret. Likwäl war den sällan alldeles tom. Många unga flickor ansågo det bättre att infinna sig här för att af den fromma gumman höra den underwisande och djupe lärarens ord föreläsas, än att gå till de lekstugor, som en och annan possesjonat i trakten anställde för sina underhafwande för att låta dem glömma sitt träldestillstånd, liksom slafwarne, då de under sex arbetsdagar dignat för pådrifwarens piffslag, få på den sjunde högtidsklädda samlas till dans och lekar, under det att ännu deras ryggar blöda efter piffslagen. Sådane dansgillen funnos äfwen i denna aflägsna ort, der de uthungrade warelserna rikeligen trakterades med bränwin men ej med en enda bit bröd, och der egendoms herren föregår sina drängar uti danslust med landtbygdens solbrända tärnor. Men wi wända oss från dessa scener åter till Cathrinas stilla stuga, der några från ulfwen undslupna lam besunno sig.

Gumman såg i afton en mera talrik samling omkring sig, och sade wänligt: "Det är wäl tid på, att jag börjar min läsning, så att ni må hinna hem, innan det blir för sent!" Hon satte sig åter och började Nohrborgs predikan. Under läsningen kom ännu en flicka. Skygg inträdde denna. Hon såg sig omkring, men ingen helsade, ingen rörde sig för att lemna henne plats. Hon wille

närma sig spiseln; men pigan, som satt der, fäste så hotande och mörka blickar på henne, att hon ängslig drog sig tillbaka. Några suckar undsluppo hennes beklända bröst. Cathrina såg sig om. Utan att säga ett ord, framdrog hon en liten pall, som stod under bordet, och gaf slickan tecken att sätta sig derpå. En glädjestråle flög öfver dennas anlete: tacksamt blickade hon på Cathrina, då hon nedsatte sig på den anwista platsen och tycktes åter fatta mod. Det war en stormårt, fet och rödblommig flicka. Hennes swarta hår war ej som de öfriga bondpigornas uppstruket i pannan och gömdt under klädet (på somliga till och med af ett kläde, som under "hufwudfluten" war knutet tvärs öfver pannan på ett obetydligt affstånd från ögonbrynen). Det war benadt och kammadt nedåt kinderna och i nacken slätadt tillsammans, en sak, som bland läsarne ansågs som ett uteslutande privilegium för "Herrskap." På hufwudet hade hon en swart silkeschallett. Hennes öfriga klädsel utgjordes af en swart bombasinsklädnad, ett mörkt bomullskläde på halsen, och på armen bar hon tvenne stora ullschalar, som hon medtagit till skydd emot den starka kölden. Hennes klädsel war således helt annorlunda än bondpigornas, och den allenast måste göra henne till en annorlunda bejjädrad fogel, af hwilken den öfriga skaran kände lust att bortplocka de främmande fjädrarne.

När läsningen war fullbordad, sjöngo de en jultsalm. Derpå sade Cathrina: "Jag skulle wäl nu som wanligt bedja med er, men jag är trött och orkar ej, och som jag ser, att Anna Stina är här med, så kan hon göra det nu i mitt ställe."

Till tecken af bifall sänkte Anna Stina hufwudet emot bröstet och började halfbögt gnola på en psalmsvers. Derpå föll hon på knä. Alla de öfriga så ock, hwar wid sin plats. Som Anna Stina war den, som suttit i spiseln, så blef denna hennes bönestol. Med stor wärma och in-

nerlighet bad hon; och säkert skulle mången prest, som, nppkommen på predikstolen, stapplar och söker efter ord, gerna welat tillbyta sig hälften af den lätthet att finna uttryck och den känslans wältalighet, som utmärkte denna unga qwinna. Hon bad för Guds rike på jorden, för alla himlasökande själar, för alla de närwarande, för presterkapet, Öfwerheten och Konungen och aflutade bönen dermed, att hon med hög och klangfull stämma uppläste Fader vår och Wälsignelsen.

Uppstigna från bönen, sjöngo de ännu några versar af en julsalm och wille derpå aflägsna sig, men Cathrina bad dem dröja: "J måsten smaka mitt jul-öl," sade hon, "och äta en bit hos mig, annars bären J ut julen för mig." Det hade blifwit mörkt i stugan. En brasa uppgjordes nu af en wälwillig flicka bland gästerna, och spiseldens flammande sten upplyste snart wänligt hela den lilla kammaren. J hast framsattes nu en stor skänka med julöl på bordet. Detta öl war dock passabelt dricka, men som af allmogen tituleras för öl. Mor Cathrina frambar äfwen smör och bröd samt några kringlor, prydligt lagda på en tallrik.

Efter många uppmaningar närmade sig gästerna bordet för att taga sig en smörgås. Det hörde till goda tonen att wid sådana tillfällen blott taga en munsbit, så att det ej må se snålt ut. Kringlorna, som bondfolket kalla "ringar", gaf hon dem hwar sin med sig hem, och ingen war så oförsynt, att han började äta deraf, utan insvepte den uti sin näsduk för att medtaga hem och gömma för att sedan wid passande tillfälle åter traktera bort den. Så händer det, att samma ring kommer åter till sin första egarinna, sedan den gjort en tur genom sju å åtta andra personers händer och är så hård och förtorkad, att ingen utan fara för sina tänder kan wäga ett anfall derpå.

Efter många tackägelsor aflägsnade sig nu alla, en-

dast den siffkomna slickan war qwar. De öfriga hade dragit sig undan för henne lika som för en pestsjuk; ingen hade welat tala till henne. Till och med uti bönen hade Anna Stina haft uttryck, dem slickan fann syfta på sig.

När alla woro borta, närmade hon sig den gamla Cathrina. "Kanske undrar J, hwarför jag ej också har wett att gå min wäg," sade hon, "men jag är kommen för att få lite samtala med er, mor Cathrina!"

"Jag kan tro det, Christina lilla," swarade gumman; "jag har sport, att det lyser i dag för andra gången för dig. Lycka till! Må Herrans frid och wällsignelse wara med dig uti ditt äktenkap!"

Christina började nu att gråta. "Ack," sade hon, "så får som jag har Eric, så gör det mig dock ondt, när jag ser, huru wännerna draga sig undan honom. Med mig gör det ingenting, jag är inte wärd, att de bry sig om mig; men han, som är så allwarlig i sin christendom, honom borde de ej mistro."

Mor Cathrina tröstade henne, sade henne, att hon borde med tålmod upptaga deras öwänlighet och blott bedja både för dem och sig. Hon talade nu om sitt eget äktenkap och sade henne, att många pröfningar, många sorger och motgångar åtfölja en sådan förbindelse, men med Guds hjelp och allwarlig bön kan man öfwerwinna allt och fullborda sitt lifslopp med glädje.

Christina lyfnade uppmärksamt på hennes ord: "Det gifwer mig mycke mod, att J säger så," sade hon, "ty jag wet, att ingen kan wara mera mån om sina nådasyfkon än J är, jag har på en tid warit mycke ledsen. Ack! Jag war mycke lyckligare, innan Eric sagt mig sina tankar! Då ansåg jag det som en ömöjlighet att blifwa hans hustru. Men jag wille tjena hos honom i all min tid, det tyckte jag war den största lycka, jag kunde uppnå, men blifwa hans hustru det föll mig aldrig in — och nu, sedan han redan låtit lysa för oss — — nu är jag så ledsen, fastän

jag så innerligen håller af Eric. Jag wille honom bättre, än att han skulle få mig — han skulle haft någon annan till hustru. Dessutom, när wi woro hos kyrkoherden och skulle taga ut lysfedel, så sade han, att jag är äldre än Eric och att det inte war rätt bra. Det hade jag aldrig tänkt på förr. — — Tror ni, att det gör någonting? Säg mig det, kära mor Cathrina!"

Gumman började nu uttyda för Christina, att orsaken, hwarföre mannen bör wara äldre än hustrun, är den, att hon enligt Guds befallning bör lyda honom och hennes wilja wara hans wilja undergifwen.

"Åh!" sade Christina, "Är det endast derföre, så gör det här ingenting; ty jag har alltid lydt Eric och will gerna lyda honom uti allt. Om jag än är äldre, så är han ändå mycke förståndigare. Dessutom är han så lärd och jag så okunnig, så det är inte farligt. — — För den skull behöfwer inte Eric wara äldre än jag!"

Hon astorkade nu sina tårar, och berättade Cathrina, att Eric war gången till den andra kyrkan, der pastorn predikade, och hade lofwat att på hemwägen komma och hemta henne, ty emedan det war en dryg mil emellan Källstorp och Korsgården, så wägade ej Christina så sent på qwällen gå ensam hem af fruktan för wargar, som wid denna årstid och på denna trakt ej woro sällsynta.

Det dröjde ej länge, innan Christina igentände Erics wälbekanta steg. Han kom, och mor Cathrina såg med glädje denne yngling, hvars utveckling hon så många år följt med sin uppmärksamhet, som en serdeles ädel telning uti Herrans wingård. Den purpurflamma, som den hastiga gången i förening med den skarpa kölden hade upptändt på Erics kinder, föröktes nu af eldbrasans werkningar. Långe singo de ej dröja. Cathrina måste dock först undfagna Eric. Sedan wille hon, att de tillsammans skulle sjunga Luthers segerpsalm: "Wår Gud är oß en wäldig borg!" Christina inswepte sig nu på Erics uppmaning

i sina skolar och sade mor Cathrina ett hjertligt farväl, tackade för hennes kärleksfulla vänlighet och lofwade att snart åter besöka henne. Under wälsignelser skildes de ifrån gumman. Hon hade följt dem ut och stod länge och såg efter de bortwandrande. Då deras steg till slut bortlöddo på den knarrande snön, gick hon åter in i sin lilla kammare och bad med tårfulla ögon en brinnande bön för de unga tu, som skulle tillsammans wandra ut i werlden, liksom de nu tillhoppa wandrat ifrån henne denna aften.

Swällen war stön och stjernklar. Det blef allt ljusare och ljusare, ty den ena stjernan efter den andra blef synlig, och snart war hela firmamentet som en enda strålande och glittrande ljusmassa. Ligande gingo Eric och Christina bredwid hwarandra. De hörde ej annat ljud än dånet på snön af deras egna kraftiga steg. Till slut bröt Eric den långa tystnaden: "Wet du, Christina," sade han, "att när jag går så här ensam med dig, så tyder jag, att det är, som om endast du och jag wore till här på jorden. Då är det mig wist en saknad för många kära wänners skull, som jag älskar, men det är mig ändå så lust, att jag har dig. Jag tror förwist, att wi skola blifwa så lyckliga, som man kan blifwa här i sorgernas land, och att all den olycka, som man spår oss, skall gå oss förbi. Men skulle wi också få swåra och bedröfliga dagar, så hafwa wi dock hwarandra, och derigenom blir allt bittert lust. Desutom lägger ej Herren större bördor uppå, än att menniskan förmår draga den."

Och den unge mannens ögon wände sig nu med en outhärlig barnaförtröstan emot den stjernklara himmelen. Han fortsfor efter några ögonblicks tystnad. "Jag läste en gång om, att ynglingen i Nain och Sairi dotter älskade hwarandra, men wille ej förena sig genom ättenskapets band, emedan de ej mera ansågo sig tillhöra jordelifwet. Wi äro genom Guds nåd uppväckta till ett nytt

lif ifrån vår andeliga ödd, och om wi än wandra här på jorden, så wilja wi dock aldrig glömma, att wi tillhöra himmelen, att wi äro det nya Jerusalems medborgare och att wi wänta efter den himmelska staden, hwars byggmästare och skapare är Gud!"

Christina hade intet swar att gifwa på ynglingens warma ord. Hon teg; och som Eric's swärmande tal alltid beswarades af hennes tårar, war detta Eric ett tillräckligt bewis, att hon förstod honom. Christina gret. Ej nog poetiskt att kunna följa ynglingen på hans flygt till stjernor och högre werldar, hade hon dock, hwad qwinnan oftast har, riktt förråd af tårar, och qwinnotårar tala ofta bättre och mera segrande till mannens hjerta än det wältaligaste ordswall.

De gingo genom den tjocka skogen. De höga, frostiga granarne glittrade i månans skimmer som granitpelare i den Alldråhögstes tempel. De gingo öfwer den ödsliga heden, der endast deras egna stuggor ilande följde dem. De gingo öfwer den långa sjön, hwars böljor soso winterrömmen i djupet. Eric sade nu: "Låtom oss sjunga sjömanssången! De uppstående nu: "Swart skall skeppet segla hän? Till himmelen!" en af allmogen mycke omtyckt sång, deruti Guds kyrka på jorden föreslles under bilden af ett skepp med uttrycket: "Ädlare last ett skepp aldrig bar!" Skönt klingande de klara rösterna i den stilla natten. Nu stodo de wid deras lilla boning, som wänligt låg framför dem uti stjernglansen, och tigande gingo de derin.

V.

Mor Brita lurar.

Det war Trettandedag = Jul om astone. Kyrkewården Bengt satt i sin warma stuga framför en flam-

mande eldbrasa och rökte sin pipa; emellanåt smuttande ur ölstånkan, som stod på hyllan bredvid honom. Brita slyslade i köket, men var ofta inne i stugan och talade om för Bengt, huru "utaribelt" trångt det varit i dag i kyrkan och huru läsarne "åbåkade" sig; samt undrade, om inte hon och Bengt nog ändå kunde lifasåwål bli saliga, fastän de gjorde annat än bara läste och himlade sig. Bengt, som hört detta allt öfwer hundrade gånger förut, teg och höll det för beqwämligast att blott emellanåt upprepa: "Sier du det, Brita? Sier du det?"

Mor Brita fortsfor: "Kan tänka, Bengt; Jag bad Cajsa i Smedby, att hon skulle taga med sig hem från kyrke ett kläde, som henna mor lånt mig, men hon swarte allri ett ord, utan bara slog med handen åt mig så här och så gick hon sin wäg. Må tro, hon will wara helig, hon! Tro hon är bättre än jag ändå?" —

Nu öppnades dörren till hälften, och mor Brita, uppmärksam på hwad som war å färde, gick ut i förstugan, der en af hennes grannqwinnor stod. "Wet du, Brita!" sade denna; "Nu gned pastorn åstad igen till Lian. Han war der Annandagsqwäll och nu slank han igen förbi dit och till däkera. Will du som jag, så ränna wi efter och se, hwad de taga sig för på Lian." Brita war genast hågad, men "Bengt fick inte weta om det." Hon styndade dertfore till grannstugan att ropa in sin äldsta dotter, som war der, anbefallande henne att passa upp åt far och lysf åt, om han wille något; "hjelf wille hon nu med Annika gå ut lite för ro skull." Gladan undrade mycket, hwad mor och moster Annika skulle få för roligt på en promenad i vinterköllden; men Annika och Brita woro redan långt borta. De trafwade på så fort som mor Britas fetta lemmar förmådde.

Som Lian låg högt, sågo de redan på afstånd, huru ljusst der war. Framkomna smöggo de sig till sönstret. Der stodo några bifupor, som dolde deras rekognoscering.

En stor eldbrasa flammade på spiseln, så att stugan var helt och hållet upplyst, med sina målningar på väggarne, sina gröna granrisrustor och sitt lilla bord med duk på och julhögarne ännu osfärade.

Främst på golfwet, midt för eldbrasan stod pastorn med en bok i ena handen; den andra höll han för ögonen att skydda dem mot det starka eldstenet. Bredvid honom, också framför eldbrasan stodo "däkera." Det var twenne unga, rätt vackra flickor, som bodde ensamma der på torpet. De höllo också hwar sin bok i handen, och sjöngo med stor andakt tillsammans en julspsalm.

När de slutat den, sade pastorn, bläddrande i psalmboken: "Här är också en skön psalm och som går lätt. Låt oss sjunga den!"

De började nu på igen. Mor Brita och Annika skälde af köld utanför fönstret, under det att de andra swettades framför den flammade brasan; likwäl wille Brita afwakta psalmens slut, för att se, hwad som sedan skulle ske.

Sången tystnade. De stodo tysta några sekunder. Wallers sade då: "Wi wilja sjunga den sköna psalmen: Den signade dag! Den är wäl egentligen en morgonpsalm, men den handlar mest om den morgon, som vår Frälsare föddes, och det är herrligt att tacka och lofwa honom, som gjort så mycket för oss."

De började nu sjunga denna långa psalm. Då utbrådade ej mor Brita längre. Hvarsen hwiskade hon till Annika: "Nej, se nu går jag, för nu ä de rent stolleta der inne att sjunga å skråla," och så begåfwo de sig på hemvägen, alldeles förfrusna.

Mor Britas förargelse kände inga gränser. "Må tro det war nået å tänna å dit för att höra, hur de däkera pipa och gnälla. Presten är rent inte wettig, allri kunne jag tro, han war så fåkunniger; men han borde

rätt ha prestagårdsfrun, det wore två stollar ihop, fast hwar på sitt wis." — —

Emdeltid kom det ut öfwer hela socknen, att pastorn gick om söndagskvällarne till "däkera" eller flickorna på Lian att der sjunga psalmer, och att "Bengta Brita och Anderja Annika" hade varit der en afton och lurat.

VI.

SOCKNEBUDET.

Det war en mörk och stormig natt. Snön yrde omkring uti stora, hvita flockar på den ödsliga heden, och här och der begrafdes de genom blåsten nedrifsna gärdsgårdarne af driftvorna. Ett och annat halmtak lossades af stormen och Bore rasade wildt uti de gula, flygande halmtossarne.

I hela byn war mörkt och tyst, endast i prestgården syntes från ett af fönstren ett stilla ljusken. Det war från pastor Wallers' lilla kammare. Derinne vakade han ännu. Oro och bekymmer höllo sömnen från hans ögon. Är det för den redlige mannen påkostande, då hans redlighet betwiflas, huru mycket swårare då för läraren, som samwetsgrannt uppfyller sin pligt, när han smädas, nedswärtas och hans ära och hans namn släckas, och detta ej allenast af dem, som icke kunna begripa honom, som aldrig varit hans wänner och för hwilka hans systemål efter deras ondömesförmåga måste vara en dårskap, utan då han häcklas och misåkännes swårast och bittrast af dem, som nyss varit hans isrigaste anhängare. Sådant war nu fallet med Wallers. Läsarne, bland hwilka redan början till de förwillelser wisat sig, som sedan blefwo så herrskande ibland dem, wredgades högeligen, derföre att, som de uttryckte sig: "Pastorn loft Eric i Kälstorp att

gista sig." Anna Stina hade i dag till sent på qvällen varit hos Wallers och öfwer honom utöft de mest bliftrande och dundrande tal för att öfvertyga honom om gudlösheten af "Eric's äktenskap nu uti de yttersta tiderna." Wallers, som alls icke war någon hjelte utom på sin predikstol, kunde knappt få rätt på ett enda motskäl emot hennes tusende; också lät hon honom icke komma till ordet, utan så fort som hennes lungor förmädde, talade hon än om det antichriftiska af pastorns försarande, om hans brist på wisdom, på ljus, etc. samt att han wisade själarne en falsk wäg och dyligt. An åter ordade hon om, "huru Eric och Christina genom detta giftermål båda två skulle gå förlorade." Den skäckars pastor, icke fallen för disputer eller drifwen i konsten att försvara sin sats, drog djupt efter andan, när ändteligen den fanatiska Anna Stina lemnade honom. Som han ganska wäl kände till, huru stort anseende hon egde ibland allmogen, så wisste han också, att hans popularitet fått en hård knäck, och kanske skulle han ej mer ibland dem kunna uträtta något godt. Han kunde ej sofwa. Gående fram och tillbaka i sin lilla kammare, woro hans tankar på en irrande färd, och suckar arbetade sig långsamt fram ur hans beklända bröst.

Då hördes en sakta knackning på fönsterrutan. Han lysnade, och en röst utanföre sade: "jag såg det lysa här och kunde förstå, att pastorn ännu war uppe. Jag är kommen för att be pastorn komma till Swen i Stambo i socknebud. Han håller på att dö."

Desse ord återgäfwro Wallers sin presterliga verksamhet. Han blef åter den nitiske själasörjaren. Skyndsamt påtog han rof och stöflar, uppsökte kalk och patén och wäckte pigan, på det att hon skulle stänga dörrarne efter honom. Utan att akta hwarken på den yrwafna fru Lammerg' skrif om det rysliga wädrret eller den yrande snön, som redan i förstugudörren mötte honom som en

molnsty, följde han drängen, som skulle wisa honom vägen. Till all lycka behöfde de ej gå öfwer den långa heden, der det uti ett sådant wäder warit nästan ömblygt att finna någon gångstig, utan deras wäg gick öfwer gårdet, förbi byn, och in åt en liten skogsdunge. —

De woro framme. Det war en liten, trång, mörk och sotig stuga. En till hälften nedrasad spis utgjorde fjerdedelen deraf, och på densamma lågo några brinnande wedträd, som kastade ett hemskt skimmer öfwer de swarta wäggarne, det nedrökade taket och de smutsiga, grofwa husgerädsakerna.

Längst fram i stugan stod en säng. Det trasiga omhänget, som syntes omkring den, hade wäl fordom haft en bestämmd färg, nu kunde man ej upptäcka annat än en smutsig trasa här och der. På golfwet omkring spiselstället sutto några smutsiga barn, klädda i slarfwor. Hustrun stod framför elden, på hennes ansigte syntes detta uttryck af slöhet och liknöjdhet, som den ytterliga nödden alltid medförer, när ingen ljusstråle öfwanifrån har stringrat mörkret af den inre och yttre fattigdomen. Från sängen hördes några qwidande suckar, och ett gulblett ansigte blef synligt: det war den sjuke mannen. Ett par medlidsamma grannar hade insunnit sig och medhaft lite mat åt honom. På en stol wid hans huswudgård stod mjölk uti en lersål, bredwid den låg på en trätallrick ett stycke pannkaka och några wäfflor, samt twenne "ringar" så torra och hårda, att det hade warit ett helt dagsarbete att förtära dem. Barnen sågo med lystna blickar på dessa läckerheter, men ehuruwäl den sjuke ej förmådde att röra dem, blefwo de dock för barnen endast en skådorätt.

När Wallers inträdde uti denna eländets boning, fattades han djupt af Skriftens ord: "Swad är menniskan, att du tänker på henne och menniskones son, att du låter dig wårda om honom?" och han talade deröfwer innerligt och med den till hjertat gående wältalighet,

som ibland liksom med andewingar sänkte sig öfwer honom, och alla närvarande flöto i tårar. Den sjuke war djupt rörd. Af ångerfullt hjerta erkände han sig hafwa varit en stor syndare, som ofta supit sig full och lättit hustru och barn swälta, under det han använt sin sista stilling till bränwin. Nu, när han stod wid ewighetens port, kände han samwetets sweda. Allwarliga woro Wallers' förmaningsord till den sjuke och till de omkringstående. Som han fann den förre af hjertat botsfärdig, läste han för honom Luce 15 cap. om den förlorade sonen och meddelade honom sedan Sakramentet. Den annalkande dödens stymning bredde sig allt mer och mer öfwer den sjukas anlete. Wid åsynen deraf höjde Wallers sin stämma och bad en brinnande bön till dödens öfwerwinnare, till lifwets herre. Ofta afbröts han af sina egna tårar, och när han med Herrans egen bön beseglade sin, war dödskampen redan slut; endast några roflingar hördes. Det war fullbordadt. Wallers sjöng nu en psalm och talade derefter några tröste- och warningsord till de omkringstående. Hustruns hjerta war häftigt uppskakadt. Hon smälte i tårar och bad till Gud för sin egen och sin mans själ. Under allas tackägelse och wälsignelser lemnade Wallers stugan, och åtföljd af samma dräng, som ledsagat honom dit, begaf han sig på hemvägen.

Det war nu ljus dag. Irwädet hade upphört, och lusten, ehuru kall, war ren, och himlen klar. Drängen började nu språka om den aständne. "Stäckars Swen," sade han, "han wille så gerna ha bränwin, men det war också illa gjordt af torparen i Skogsåkra, att han lät honom få det. Men si, det war, för Swen war en bål arbetare, och som torparen har lönnbränneri, så lät han Swen få bränwin, och sen gick den stäckars sjäten och arbetade af det hos honom, och så singo de swälta der hemma, qwinnan hans och barnen."

"Pönnbränneri," upprepade Wallers, "har man lönnbränneri här i församlingen?"

"Ja men ha de så," svarade drängen. "Må tro det war roligt, för härnästens kom länsmanen in, när Cassa i Skogsåkra hade pannan på elden, och hon blef så dan, så hon allri wiste, hur hon skulle bära sig åt. Men när han fick syn på pannan, så wände han om i dörren och gick "ballänges" ut igen. — — — Är det inte en fin och stickelig länsman, wi ha? Men tro på han gjorde det inte för inte heller. Anders i Skogsåkra gaf honom nok så godt igen."

Pastorn teg. På en gång stannade han hastigt och frågade: "Huru långt hafwa wi till Skogsåkra?"

"Åh, det war den wägen, wi nyss gingo förbi, eh pastorn åttade efter det, så låg der en wäg åt höger hand, men den war så igenyrd."

"Bränna de nu också?"

"Ja waf katten, det göra de wist!"

"Då måste wi wända om, jag will gå dit."

"Eh pastorn will säga något åt dem, för de bränna, så will jag be, att pastorn inte namnger mig, för då blir Anders nåswiser på mig en annan gång."

"Du wet ju inte ännu, hwad jag will säga. Ditt namn skall jag wist inte nämna."

"Ja, då är jag nöjd, eh pastorn bara inte säger, det är jag, som sagt det."

Allmogon har en stor obenägenhet att yppa något, som förorsakar en annan skada och förtret, helst om de sjelfwa blifwa röjda som angifware. De kalla det att bära "swaller", och en sådan "swallerbytt" röner allmänt förakt och owilja. Drängen hade derföre gerna warit borta från den katastrof, som han anade skulle inträffa, men han war också ej så litet "förwetten" på hwad pastorn kunde hafwa att säga Anders i Skogsåkra och så följde han med.

De woro nu wid wägen till torpet. Den war alldeles igenyrd; de måste ända till knän wada i de djupa snödrisfjorn. När de kommo fram, stod bränwinspannan riktigt på elden, och Cassa syflade omkring den. Länsmannens åsyn hade knappt så mycket förbluffat henne, som pastorns milda men allwarliga anlete gjorde. Hon hostade, stammade, bad pastorn sitta fram, och ställde sig sjelf emellan honom och spifeln för att skyla den sednare.

Pastorn frågade efter mannen. Han blef inkallad och Wallers omtalade för dem Swens död och ångerfulla sinnessämning och deras dryga answar, som låtit honom få bränwin, samt började derefter en straffpredikan, hvars like aldrig förr blifwit hörd i den låga kajan. Han wifsade dem, huru de medverkat till Swens fattigdom och förtidiga död och hans hustrus och barns elände, samt huru detta lönnbränneri war en sköld ifrån kronan och skulle blifwa dem till samwetstyngd lifwet igenom och en gång fördöma dem i deras dödsstund.

Cassa tog genast till bögen och började gråta och snyfta. Mannen böjde tigande ned hufwudet och tyktes djupt begrunda pastorns ord.

När denne tystnade, sade Anders: "Hör du, Cassa, du kan rätt lyfta pannan från elden, och så gifwer jag pastorn handen på, att den aldrig mer kommer dit på den komfionen, ty för den eländiga bränwinstårens skull will jag inte mista själ och salighet."

Cassa lydde och lofwade snyftande att aldrig mera bräuna.

Så snart drängen märkt, hwad pastorn wille komma fram med, hade han gått ut i förstugan, der han dock troget lyfnade till hwarje ord, och omtalade sedan, att "han allri hört maken te predikan af Wallers på predikstolen, fastän han der war en karlkarl."

Man omtalar, att fordom den ädlaste af Roms be-

herrskare, (Den samme, hvars segerrika swärd war en gissel i Guds hand att ödelägga det för hämnedomarne mogna Jerusalem) brukade utropa hwarje afton, då han om dagen ej kunnat utföra något godt: "Jag har förlorat en dag!" Ungefär så tänkte Wallers aftonen förut, då Anna Stina lemnade honom efter att hafwa uttalat sitt anathema. Han tänkte: "Jag har förlorat mitt arbete, min werksamhet, mitt sträfswande. Allt mitt hemödwande, är förgäfwes bland detta folk. Nu åter kände han nytt mod, nya lifskrafter; och ehuruwäl en christen med ödmjukhet alltid inser, att Herrans kraft är den, som allt werkar, och menniskan sjelf endast är ett swagt redskap i hans hand, så glädes han dock, då han ser sitt sträfswande frönas med framgång.

När Wallers hemkom, fann han fru Sammerö i tårar. Han frågade efter orsaken, och hon berättade snystande, att der ej fanns någon wed hemma, "och ingen af bymännen," sade hon, "will föra hem någon, då det är så illa wägadt; således kunde hon ej få hem någon i dag, och de kunde wäl inte både frysa och swälta." Under dessa jeremiader framsatte hon lite mat, "kokad," utlät hon sig, "wid de sista wedspånorna."

Wallers åt skyndsamt och gick sedan ut. I bondstugan midt emot lånade han en yra och en weddrög.

Förundrade sågo folket efter honom, då han med detta gick åt stogen. Några timmar sednare hemkom han, dragande drögen fulläsfad med några mindre träd, som han fällt och nu sönderhög till wed.

Den förwånade frun utkom nu och försäkrade straktande, att hon i dag sett den underligaste syn, som hon sett i all sin tid, nemligen en prest draga en weddrög; men betygade honom derjemte sin tacksamhet och bedyrade, "att han war den bestedligaste människa i werlden." Wallers svarade henne leende: "Jag kan ganska wäl komma ut med sådant arbete, ty jag är född och uppfödd bland

bondfolk, och kan således allt slags bondarbete, och jag minnes nu det gamla ordspråket: "Det är bättre dra ga ris än frysa."

VII.

Läsarens bröllopp.

Det war Ryndelsmesföddagen, Eric's och Christinas bröllopsdag. Solen sten klart på de frostiga trädens höga kronor, och utåt wägen glittrade snön som ett herrligt demantfält. Eric hade af inspektoren fått låna häst och släde och förde nu med gladt hjerta och klingande bjellror sin Christina till kyrkan. De skulle wigas i prestgården före gudstjensten, och som Eric passat upp wid månet herrskapsbröllopp, der han sett bruden klädd uti myrtenkrona, så wille han gerna se Christina prydd med den gröna kronan. Hon hade dock betingat, att hon endast skulle bära den under wigselakten, och sedan i kyrkan få begagna ett hwitt muflinskläde, ty annars wiste hon, att "wännerna" skulle mycket stöta sig deröfwer, att hon wille wara "som herrskap". Hon förde nu kronan med sig omsorgsfullt inlagd i en liten korg. Hushållerstän på herregården, hvars gunstling Eric war, hade bundit den af sitt eget myrtenträd; och när Eric såg den pryda Christinas hufwud, war han utom sig af glädje.

Wi lemna dem nu och återwända till Eric's stuga, som wäl förtjenar att några ögonblick fästa war uppmärksamhet, under det att wi dock påminna våra läsare, att lika så litet som hwarje småländsk bonddräng är, hwad Eric är, lika så litet kan man i hwarje läsares stuga finna igen Eric's angenäma boning.

Den war liten men beqwäm och warm. Trenne fönster lemnade solen tillfälle att dagen igenom besöka den

med wäntliga blifkar. Iswen här woro gardinerna bannlysta, men herrliga murgrönsranxor slingrade sig omkring fönstren och de hwita wäggarne och bildade af taket ett grönt löfhwalf. Det war, som om fridålskande duswor dwälts bland det lummiga löfverket och blickat ned till de glada och lyckliga menniskor, som derinne framlesde sina stilla dagar. På wäggarne återfinna wi "målningarne" deribland några rätt fina och wackra gravyrer, som den konstålskande Eric förfett med glas och ram. Omkring ett, som föreställde Trälsfaren törnekrönt, hade han bñjt murgrönsranxorna, så att de omgäfwio detsamma som en stor grönskande krans. Ett bord stod framför fönstret, höljdt med en hwit duk. I fönstren stodo några blomkrutor. Erics pulpet hade sin plats framför det andra fönstret och på densamma lågo hans böcker. En stor Bibel, Mohrborgs postilla, Presentii Communionbok, några predningar af Hoof, några sångböcker och ett par småskrifter utgjorde biblioteket. Der fanns desutom en bok, som war Eric synnerligen kär och som han läst så många gånger, att han nästan kunde den utantill; det war *Kloppstoecks Messias*. Ett psalmodikon hängde på wäggen bredwid klockan. Stugans golf war beströdt med granris, och omkring spifeln woro satta granrisqwistar, hvars toppar woro prydda med hwita fjernor, klippa af papper.

Eric hade i dag till middagen inbjudit några wänner. Dessa woro dock ej af våra bekanta, ty mor i Korsgården bodde för långt borta för att kunna komma dit, och Alna Stina hade de ej wågat bjuda. Eric hörde ej till det pastorat, der Wallers tjenstgjorde, likwål hade denne lofwat att på eftermiddagen komma till Källstorp.

Erics mor med en grannhustru till biträde besörjde den enkla måltiden. Nu kommo de ifrån kyrkan. En sprakande eldbrasa i den hwitlimmade spifeln wälkomnade de frusna, och när de något uppvärmt sig, satte de sig till bords. En af Läsarnes egenheter, och hwarwöre de

mycket smådas, är den, att de alltid läsa sina bordsböner stående, då allmogen annars alltid sätter sig, innan den börjar dem. En småländsk läsare skulle tro sig wisa förakt för Gud, om han satt, då han läste till bords. Öfwer detta bruk har man ytterligt alla de, som icke äro läsare, och mången far och mången husbonde har från bordet kört bort sina barn eller sitt tjenstefolk, då desse ej kunna öfvertalas att sätta sig under bordsbönens läsande. Nu har detta bruk dock blifwit litet mer allmänt och tolereradt. Wanligtvis blir det nu signalen till mer och mindre ljudliga strattsafswor och hwisningar bland husets öfriga personal, då någon afwiker från det allmänna bruket, och, som bondfolket benämmer det, "bjur te å stia opp, då de läsa frå maten."

En äldre bonde, en af Eric's wänner, läste högt flera långa bordsböner. Bröllopsmåltiden bestod af potatis, stufwad i mjölk, dertill äts köttkorf, (hvilken dock hade en ansenlig tillsats af gryn,) samt stekt släsk. Denna anrättning är bondfolkets mest omtyckta kalasrätt. Derpå inbars kålen, uppslagen i stora lersfat. Till den fick man kokadt släsk; detta war skuret i stufwor och upplagdt på en porcelinstallrik och sticades omkring bland gästerna. Sedan serverades lutskiff, starkt pepprad och saltad. Derester öflost, också uppöst i lersfat. Den skulle wara för att skölja ned fisken och war beströdd med anis. Sift kom der grynkaka, ostkaka och sötosk. Dessa sednare hade några bland gästerna medfört såsom gäfwä till brudfolket, och det kallades "Bröllopsmat". Från herregården war ett stort fat med bakelse ditsändt, som thronade midt på bordet. Bränwin syntes ej till, i stället drack man godt dricka under namn af öl och som hade warit smaktligt för hwem som helst, om det ej i likhet med allt dricka, som man får hos allmogen, haft en alltför stark smak af rök.

När måltiden war slutad, lästes åter högt ifrån bordet och några psalmsverser affjüngos. När bordet war

afdukadt, hwilket snart war gjordt, emedan alla de qwinliga gästerna hjälpte till dermed, läste Eric högt en predikan af Hoof. Han hann ej sluta den, innan Wallers anlände. Nu bar bruden in kaffe och serwerade det sjelf. De hade dröjt med denna raritet, owanlig bland bondfolket på denna ort, tills pastorn kom. När kaffet war drucket, bad Eric pastorn hålla en bibelförklaring. Han gjorde det, walde Eph. 5: och talade skönt och allwarligt om äktenskapets pligter och slutade med en warm och brinnande bön. Sedan sjöngo de ett par psalmer.

Emellertid war det redan mörkt. Ehuru en ansenlig brasa flammade på spisel, brunno dock för högtidlighetens skull twenne ljus på bordet. Gästerna wille nu af lägsna sig, men först måste de ännu en gång undsäckas med lemningarne efter middagsmåltiden. Christina frambar sjelf maten och pastorn "måste göra dem den äran att äta en bit hos dem," sade Eric. Efter måltiden sjöngs ännu en aftonpsalm och Wallers slutade med en kort bön och sade dem farwål.

Så firades ett bröllopp i Smålands skogar. Huru olika mot tusende andra, som firas både der och på andra ställen i vårt land? Olika hafwa också des resultatet blifwit. Wäl har sorgen äfwen besökt Erics bortgömda boning; också i hans stilla hem har man kunnat förspörja tårar och suckar; men de hafwa dock ej warit förtwiflans eller hoppslöshetens, utan molnet har skingrats, och glädjen har åter inträdt inom den tröskel, der friden war bosatt.

Wi sluta nu denna enkla berättelse, byggd på sanning, upprepar ännu en gång, att öfwerallt bland Smålands läsare återfinner man ej Eric.

Men pastorn? Men frun i prestgården? Ja, om dem wore ännu mycket att säga, och om denna berättelse ej uttröttat mina läsare, så skola wi kanske framdeles åter få tillfälle att tala om dem.

de spän-
nt en ver-
a Wallers
det själv-
and bond-
skapet var
ing. Han
allmörigt
och brin-

en anseelig
förmåga
ville nu af-
undförmå
jina fram-
den äran
re mäliden
de med en

ar. Huru
och på en-
j resultatet
börjande
t försörjning
beträffande
och plikten
var kostat.
gd på Jane
land Smie

so, en dem
veritetsfö
redes åter

Preis: 8 fl. Bant.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

